

Список використаних джерел

1. Банашко Л. В., Кришук Б. С., Севастьянова О. М., Тафінцева С. І. Концепція педагогічної компетентності майбутніх учителів у системі ступеневої підготовки спеціалістів початкової ланки освіти. Хмельницький, 2017. 40 с. URL: <https://surli.lu/eejzil> (дата перегляду: 11.06.2025).
2. Барбіна Є. С. Педагогічна майстерність учителя у системі неперервної професійної освіти // Педагогічний альманах. 2017. Вип. 36. С. 96–100. URL: <https://surli.cc/zmcuw> (дата перегляду: 11.06.2025).
3. Богданова І. М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх вчителів на основі застосування інноваційних технологій: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2003. 440 с.
4. Груць Г.М. Теоретико-методологічні засади формування професійної компетентності вчителя в контексті нової української школи. Професійна компетентність учителя нової української школи: формування, розвиток та удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 22 трав. 2020 р. С. 6–9. URL: <https://surli.cc/tavibe> (дата перегляду: 11.06.2025).
5. Дубасенюк О.А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
6. Жаркова І. І. Професійна компетентність як сутнісна характеристика педагогічної діяльності вчителя початкової школи. Професійна компетентність учителя нової української школи: формування, розвиток та удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. 22 трав. 2020 р. С. 13–16. URL: <https://surli.li/shzogn> (дата перегляду: 01.06.2025).
7. Капінус Н.О. Розвиток професійної компетентності вчителя початкових класів: реалії сьогодення. Професійна компетентність педагога: методологія, теорія, методика практика: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 10 лист. 2023 р. С. 226–236.
8. Лісіна Л. Підготовка майбутніх учителів до конструювання навчальних технологій: теоретичний аспект. Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти: матеріали II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю. Бердянськ, 2018. С. 23–27.
9. Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.08.2024 р. № 1225 «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти». / URL : <https://surli.cc/vzzetw> (дата перегляду: 10.06.2025).
10. Овчарук О. До питання розвитку цифрової компетентності вчителя у європейському баченні. 2018. URL: <https://surli.lu/foqczi> (дата перегляду: 12.06.2025).
11. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: монографія за ред. С. О. Сисоевої. ВІПОЛ, 2001. 502 с.
12. Про освіту : Закон України редакція від 27.06.2024 № 2145-VIII. Верховна рада України : [сайт]. URL: <https://surli.li/jbkfri3> (дата перегляду: 06.06.2025).
13. Якименко С.І. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: наук. посіб. / під заг. ред. С. І. Якименко. Київ: Слово, 2011. 464 с.

Марина МОЧИКІНА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

Євгенія ЛУГАНЦОВА,

*методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ: СТРАТЕГІЇ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ

З початком воєнного стану освіта на Донеччині зазнала безпрецедентних викликів. Багато здобувачів освіти змушені були виїхати за кордон або стати внутрішньо переміщеними особами, тож підтримання безперервності навчання та зв'язку з традиційною освітою стало критично важливим. У цих умовах володіння іноземними мовами набуло особливої ваги, адже діти продовжують навчання

в інших країнах, інтегруються в нові мовні середовища, а повертаючись додому, мають бути готовими до складання національного мультипредметного тесту з іноземної мови чи до продовження навчання в українських школах.

Оновлена Державна стратегія розвитку освіти України до 2030 року, зважаючи на досвід війни, визначає серед пріоритетів забезпечення якісної та безперервної освіти в кризових умовах. Стратегія передбачає цифровізацію освітнього процесу, підтримку вчителів в опануванні сучасних методик, інтеграцію української освіти в європейський простір та посилення іншомовної підготовки як однієї з провідних компетентностей XXI століття. Це означає, що викладання іноземних мов необхідно розглядати не ізольовано, а як неодмінну частину всебічного розвитку дитини, як місток до світових освітніх та інформаційних ресурсів.

Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, діючи згідно з новою стратегією, став осередком підтримки педагогів області. В умовах переміщення значної частини закладів освіти та освітян Донецький ОблІППО переформатував свою роботу, упроваджуючи інноваційні формати підвищення кваліфікації, створюючи нові ресурси та спільноти для вчителів, і нині пропонує сучасні рішення для іншомовної освіти регіону. Зокрема, започатковано інформаційно-освітню платформу «Якісна освіта – відбудована Донеччина», через яку учні, батьки та педагоги мають доступ до безплатних онлайн-уроків, підготовки до іспитів, психологічної підтримки тощо (ippo.dn.ua). На платформі також зібрано освітні можливості для дітей, що опинилися поза межами рідних шкіл. Є доступ до Всеукраїнської школи онлайн, розклад безплатних занять, а також каталог освітніх можливостей, серед яких онлайн-курси англійської мови різних рівнів, розмовні клуби тощо.

Важливим інноваційним проектом став мултилокаційний освітній хаб «Донеччина», відкритий за підтримки Департаменту освіти і науки Донецької облдержадміністрації в Києві (mon.gov.ua). Хаб покликаний забезпечити освітні потреби переселенців з Донбасу та стати майданчиком професійного зростання педагогів. Він працює за чотирма основними напрямками, одним з яких є Центр вивчення мов «English Space». Мешканці хабу – і діти, і дорослі, що мають змогу безкоштовно вивчати або вдосконалювати англійську мову в комфортному просторі. Працюють курси англійської мови для різних рівнів, розмовні клуби, навіть кіноклуби для практики сприймання мови на слух. Вивчення мов поєднується з культурним дозвіллям, як-от переглядом і обговоренням фільмів, зустрічами з носіями мови, цікавими заходами.

Для допомоги закладам освіти у вирівнюванні знань учнів, які відчули освітні втрати через перерви в навчанні, Донецький ОблІППО ініціював створення дидактичних збірників «Картки опорних знань». У 2024 році презентовано збірник для 7-х класів НУШ, що містить опорні картки з усіх основних предметів, зокрема й з англійської та німецької мов (znayshov.com). Збірник призначений для надолуження прогалин у знаннях, його можна використовувати як на уроках для повторення, так і для самостійної роботи учнів. Для кожного предмета розроблено анотацію з порадами, як ефективно працювати з картками, щоб не лише ліквідувати прогалини, а й мотивувати школярів до навчання. До нового навчального року планується випуск аналогічного збірника для 8-х класів, над яким працюють творчі групи вчителів, ґрунтуючись на досвіді попереднього видання.

На запит Міністерства освіти і науки України Донецький ОблІППО провів цикл вебінарів, присвячених оцінюванню учнів 5-7-х класів Нової української школи. Під час вебінару для вчителів іноземних мов учасники ознайомилися з формульним і підсумковим оцінюванням, методами оцінювання мовленнєвих навичок (аудіювання, говоріння, читання, письмо) відповідно до Державного стандарту базової середньої освіти, а також із правилами виставлення семестрового оцінювання, ведення журналу та заповнення свідоцтва досягнень (ippo.dn.ua). Із матеріалами заходу, що допоможуть у подальшій роботі з учнями, можна ознайомитися за [посиланням](#).

У межах упровадження реформи Нової української школи на рівні базової середньої освіти (5–9 класи) вчителі іноземних мов пройшли підвищення кваліфікації за програмою «НУШ в дії» для мовно-літературної галузі. Донецький ОблІППО, який відіграє провідну роль у реалізації цієї реформи, розробив програми та методичні рекомендації, що орієнтовані на практичні аспекти викладання мов відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти. Зокрема, підвищення кваліфікації було спрямоване на підготовку вчителів іноземних мов, які забезпечуватимуть базове предметне навчання в 7 класі у 2024/2025 навчальному році, а також для педагогів цієї галузі, які працюватимуть у 8 класі у 2025/2026 навчальному році.

Відділ мовно-літературної та медійної освіти Донецького ОблІППО протягом 2024-2025 н. р.

оновив програми підвищення кваліфікації, запропонувавши вчителям іноземних мов нові можливості для навчання, що відповідають актуальним викликам часу. Серед них «STEM-освіта на уроці іноземної мови: STEM+English/Deutsch/Français», «Навчання англійської мови через проєктну діяльність: ефективне рішення соціалізації учнів», які впроваджують ідеї STEM-освіти в уроки іноземної мови, навчаючи педагогів інтегрувати зміст інших предметів (природничих наук, математики, технологій тощо) у процес вивчення мови (ippo.dn.ua). Учителі, опановуючи нові підходи та методики, вчать розвивати критичне мислення учнів через проєктні й дослідницькі завдання. Програма підвищення кваліфікації «Teaching English with Fun: створення і використання мультимедійних ресурсів» навчає ефективно добирати й створювати електронні освітні матеріали для урізноманітнення уроків англійської мови (ippo.dn.ua). Під час навчання на спецкурсі «Використання елементів SEL на уроках англійської мови» слухачі опановують стратегії емоційної підтримки учнів, вчать формувати безпечне й дружнє середовище. Спецкурс «Ефективні методики навчання англійської мови дітей дошкільного віку» розкриває особливості раннього мовного розвитку й навчає педагогів інтегрувати англійську в щоденну діяльність дошкільнят через гру. Курс «Remote teaching skills: Managing remote learning» формує цифрову грамотність педагогів і навчає ефективно організовувати дистанційне навчання іноземної мови з дотриманням принципів етики та кібербезпеки.

Важливою частиною трансформації іншомовної освіти є створення активного професійного середовища. Навіть в умовах розпорошеності педагогів по різних містах України та за кордоном відділ мовно-літературної та медійної освіти Донецького ОблППО згуртовує вчителів іноземних мов Донеччини через низку аналітичних і творчих подій. Зокрема, на освітянських арабесках «Якісна іншомовна освіта – крок до успішного майбутнього» в межах X Конгресу освітян Донеччини було представлено бачення розвитку іншомовної освіти в регіоні під гаслом «Нові часи: особистість понад усе!». На початку навчального року традиційно відбувся вебмарафон, присвячений організації освітнього процесу в новому році та підготовці до Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов «Актуальні питання щодо викладання іноземних мов у 2024/2025 н. р. Підготовка до конкурсів, олімпіад» (ippo.dn.ua). Триває робота школи авторських ініціатив «Педагогічне ноу-хау». Другу зустріч було спрямовано на підтримку творчих педагогів, які протягом навчального року працювали над власними методичними проєктами, найкращі ініціативи були представлені на обласному рівні. У форматі лабораторії ідей «Організовуємо конкурси, олімпіади та методичні події з іноземних мов у 2025 році» педагоги спільно розробляють рішення щодо організації майбутніх заходів, аналізують перебіг та результати проведених Всеукраїнських учнівських олімпіад з іноземних мов, визначають виклики й точки зростання, а також обговорюють шляхи вдосконалення змістового й організаційного наповнення методичних подій. Комунікативна платформа «Шлях до успіху через інновації» (з досвіду співпраці з Goethe-Institut) для обговорення ефективних підходів до роботи з учнями об'єднала вчителів німецької мови, які поділилися практиками та продемонстрували різноманітні інтерактивні вправи, що стимулюють активне залучення учнів до опанування німецької мови.

Поряд із формальними заходами популярності набувають неформальні онлайн-зустрічі педагогів, як от методичні посиденьки «Тези навчального року: від викликів до трансформації», де вчителі іноземних мов, консультанти ЦПРПП за чашкою чаю обговорюють практичні кейси, діляться повсякденними труднощами та маленькими успіхами; методичний фуршет «Смакуй іноземну мову!». Заняття 1. «Кулінарний словник: аудіювання, читання, усне та писемне мовлення – основні інгредієнти апетитної страви» – формат, на якому кожен учасник «сервірує» якусь цікавинку: корисні онлайн-ресурси для вивчення іноземної мови, нестандартні вправи, елементи країнознавства для мотивації учнів тощо. Такий обмін ідеями в невимушеній атмосфері згуртовує педагогів та надихає на експерименти.

Регулярно проводяться консультативні онлайн-зустрічі щодо підготовки до складання національного мультипредметного тесту. Протягом весни 2024-2025 н. р. відбулося дві зустрічі: «Підготовка до НМТ з англійської мови: чекліст випускника», яка об'єднала випускників області (ippo.dn.ua), та кейс-стаді «Готуємось до НМТ з іноземних мов: поради, досвід, практика». Під час таких зустрічей учні ознайомлюються зі структурою тесту, ефективними стратегіями підготовки до розділів «Читання» та «Використання мови», отримують практичні поради та чеклісти для самоперевірки, а педагоги – методичні рекомендації щодо супроводу випускників у процесі підготовки.

Усі ці ініціативи формують на Донеччині сталу професійну спільноту, у якій жоден учитель іноземної мови не залишається наодинці зі своїми викликами. Склалася культура постійного

фахового спілкування та взаємопідтримки, що є особливо цінним в умовах сьогодення. Учителі іноземних мов Донецчини можуть долучатися до професійних спільнот (сайт для вчителів зарубіжної літератури, іноземних мов <https://viddilgum.wixsite.com/viddilgum>; інтернет-спільнота для вчителів іноземних мов області «Іншомовна освіта Донецчини» <https://www.facebook.com/groups/288179605372459>; сторінка освітнього сайту філологів-україністів Донецчини у Фейсбуці <https://www.facebook.com/viddilukrfileolog/>; телеграм-канал «Філологи Донецчини» <https://t.me/+Jx4iFkZo9xw5ZGVi>), де відбувається обмін досвідом, публікуються матеріали вебінарів, анонси тренінгів та корисні методичні напрацювання.

Підсумовуючи досвід останніх років, визначимо кілька ефективних стратегій іншомовної освіти, які довели свою ефективність у трансформації іншомовної освіти Донецчини:

1. *Інтеграція змісту та міждисциплінарність.* Практика показала, що в умовах дистанційного навчання інтегровані підходи дають кращі результати, ніж вузькопредметне викладання. Запровадження STEM-елементів на уроках іноземної мови через проекти, кейси та експерименти не лише підвищує мотивацію учнів, а й готує їх до реального життя, де мова слугує інструментом виконання практичних завдань. Учні Нової української школи із захопленням проводять мінідосліди та досліджують явища, одночасно засвоюючи нову лексику й мовні структури. Така предметно-мовна інтеграція особливо корисна для дітей, які навчалися за кордоном, адже вона дозволяє побачити практичну цінність мови й легше адаптуватися до навчального процесу в українській школі.
2. *Цифровізація навчання на Донецчині* стала новою освітньою нормою. Педагоги регіону усвідомлюють, що цифрові компетентності – це невід’ємна частина їхньої професійної майстерності, і постійно вдосконалюються в цьому напрямі. Протягом 2024–2025 н. р. вчителі іноземних мов опановували численні онлайн-сервіси та платформи із застосуванням штучного інтелекту, розробляли електронні освітні ресурси й дидактичні матеріали для своїх уроків, як-от інтерактивні презентації, відеоекскурсії, флешкартки для запам’ятовування слів, адаптовані тексти для читання із заданими граматичними структурами тощо. Практика довела, що якісний мультимедійний контент значно підвищує залученість здобувачів освіти, адже навіть перебуваючи на відстані, вони з нетерпінням чекають нового цікавого відео чи онлайн-гри від свого вчителя.
3. *Співпраця та партнерства.* Відкритість до партнерства стала одним із рушіїв трансформації іншомовної освіти Донецчини, адже налагоджено співпрацю з міжнародними освітніми проєктами та організаціями, зокрема [British Council](#), [Goethe-Institut](#) і [Французьким інститутом](#) в Україні, видавництва «[Dinternal Education](#)», «[Лінгвіст](#)», «[Панок](#)».

Протягом 2024–2025 н. р. вчителі англійської мови Донецчини брали участь у проєктах [SWITLO](#) та [ENCOURSE](#), що реалізує в Україні Британська Рада з метою професійного розвитку та підтримки педагогів в умовах змін.

У межах ініціатив [Французького інституту в Україні](#) троє вчителів французької мови з Донецчини відвідали семінари в Любліні (Польща) у 2024–2025 н. р., де працювали з французькими лекторами й опановували сучасні методики викладання. Заохочуємо й інших учителів долучатися до наступних етапів цих ініціатив, слідкуючи за оновленнями на сайтах [British Council Ukraine](#) та [Французького інституту в Україні](#).

Учителі німецької мови Донецчини мають широкий доступ до ресурсів Goethe-Institut (goethe.de), які сприяють їхньому професійному розвитку та мотивують до постійного вдосконалення. Щороку Інститут організовує низку конкурсів, надає стипендії, зокрема: *Стипендії на стажування в Німеччині* для українських учителів (прийом заявок на 2026 рік заплановано на 1–15 жовтня 2025 р.); *Міжнародна літня академія у Варні 2025* для вчителів початкової та середньої школи, яка відбудеться 24–30 серпня 2025 року в місті Варна (Болгарія) на узбережжі Чорного моря; *Конкурс «Deutsch mit Fro: разом до відкриттів»* – всеукраїнський конкурс для вчителів німецької мови та учнів, покликаний заохотити до використання платформи «Всеукраїнська онлайн-школа»; *Конкурс для молоді «Німецька + професія»* – ініціатива для старшокласників і студентів, переможець якої матиме можливість пройти тритижневий мовний курс «Deutsch + Beruf» у Німеччині; *Міжнародна олімпіада з німецької мови (IDO)* – масштабний конкурс для школярів, що проводиться раз на два роки в понад 50 країнах світу, фінал якого у 2024 році відбувся 15–22 липня в місті Геттінген (Німеччина); *Міжнародна конференція викладачів німецької мови (IDT–2025)* – найбільший у світі

форум педагогів-германістів, що пройде 28 липня – 1 серпня 2025 року в місті Любек (Німеччина) під гаслом «Сміливе розмаїття – з німецькою мовою».

Goethe-Institut надає вчителям і учням доступ до сучасних методичних матеріалів та цифрових платформ, які роблять вивчення німецької мови ефективним і захопливим. Платформа [Kinderuni/JuniorUni](#) – це науково-освітній простір із відео, завданнями та експериментами українською й німецькою мовами для учнів початкової та середньої школи. Безкоштовна цифрова бібліотека [Onleihe](#) містить понад 35 000 ресурсів – електронні книги, методичну літературу, фільми, аудіо та пресу. Додатково Goethe-Institut пропонує відеопроєкти для інтерактивного навчання: [«Німецька мова із Фро»](#) – серіал для учнів 10–16 років з цікавими героями й вправами, а [«Experimentieren mit Vika»](#) – цикл пізнавальних відео з дослідженнями для уроків із міжпредметною інтеграцією. Усі ці ресурси відкриті, безкоштовні та легко адаптуються до освітнього процесу.

Успішна трансформація іншомовної освіти неможлива без зростання самого вчителя. На Донеччині склалася система, за якої кожен учитель іноземної мови щороку має змогу підвищити свою кваліфікацію, узяти участь у творчій групі з розробки навчально-методичних матеріалів, апробації нової програми, підручника, або долучитися до конкурсу професійної майстерності (традиційний конкурс «Учитель року») чи обласних міжкурсових заходів. Такий підхід забезпечує безперервний професійний розвиток. Учителі іноземної мови мають мотивацію рухатися вперед, адже бачать результати своєї роботи: їх уроки стають цікавішими, учні показують вищі результати на Всеукраїнських учнівських олімпіадах з іноземних мов та НМТ тощо. Важливо, що розвиток компетентностей стосується не лише суто методики викладання, а й soft skills педагога, як-от лідерства, вміння працювати в команді, проектного менеджменту, медіаграмотності тощо. Сучасний учитель іноземної мови на Донеччині – це вже не лише виконавець програми, а справжній агент змін у своїй школі та громаді.

Отже, досвід Донеччини у воєнний період засвідчив, що навіть за надскладних умов іншомовну освіту можна не лише зберегти, а й якісно оновити. Іноземні мови перетворилися на стратегічно важливий напрям, адже відкривають дітям вікно можливостей у світі.

Іноземні мови завжди відкривали горизонти. Сьогодні для Донеччини це не лише про горизонти для окремої дитини, а й про горизонт для всього регіону – відбудова, розвиток, повернення в мирне життя значною мірою залежатимуть від освіченості й відкритості нашої молоді. Стратегії, напрацьовані освітянами Донеччини, уже довели свою життєздатність. Адже попри всі труднощі освіта Донеччини живе і трансформується, збагачуючи український освітній простір у цілому. І в цій трансформації саме іншомовна освіта стала одним із флагманів змін.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Державний стандарт базової середньої освіти : постанова КМУ від 30.09.2020 року № 898. URL : https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/#google_vignette (дата звернення: 09.06.2025).
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 року № 988. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 09.06.2025).
3. Методичний кейс карток опорних знань із німецької мови для учнів 7 класу Нової української школи. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1oKwjFvFCH92xP4JPQnVR85oAyaCInqoC> (дата звернення: 09.06.2025).
4. Модельна навчальна програма «Друга іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М., Мацькович М. Р., Глинюк Л. М., Браун Є. Л.) URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/inozemna-mova%20/> (дата звернення: 09.06.2025).
5. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Редько В. Г., Шаленко О. П., Сотникова С. І., Коваленко О. Я., Коропецька І. Б., Якоб О. М., Самойлюкевич І. В., Добра О. М., Кіор Т. М.). URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/inozemna-mova/> (дата звернення: 09.06.2025).
6. Модельна навчальна програма «Іноземна мова. 5-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Зимомря І. М., Мойсюк В. А, Трифан М. С., Унгурян І. К., Яковчук М. В.). URL : <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/inozemna-mova/> (дата звернення: 09.06.2025).
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Дата оновлення : 06.06.2024. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 09.06.2025).
8. Про повну загальну середню освіту : Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення : 08.12.2023 № 3504-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 09.06.2025).

9. Психологічний словник / авт.-уклад. В. В. Синявський, О. П. Сергєєнкова ; за ред. Н. А. Побірченко. URL : https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/5980/3/O_Serhieienkova_IL.pdf (дата звернення: 09.06.2025).
10. Стратегічний план діяльності Міністерства освіти і науки України до 2027 року URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/Docs%20Kampania%20Priyom%2024/Strateh.plan.diyalnosti.MON.do.2027.roku.pdf> (дата звернення: 09.06.2025).

Тетяна БАЙДАЧЕНКО,
методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти Донецького ОблІППО,
заслужений учитель України

Олена ГОЛОВІНА,
методист відділу мовно-літературної
та мистецької освіти, викладач кафедри суспільно-гуманітарної
та медійної освіти Донецького ОблІППО

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ: ПОСИЛЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

*ШІ не є ні добром, ні злом. Це інструмент.
Це технологія, яку ми можемо використовувати.*

Орен Еціонії

Сьогодні штучний інтелект (ШІ) – уже не фантастична концепція, а реальність, із якою ми активно стикаємося щодня: від персональних помічників у смартфонах до складних систем аналізу даних у промисловості.

Без сумніву, ШІ відкриває нові горизонти й для освітнього процесу. Нині вчитель-філолог уже не може залишатися осторонь глобальних технологічних змін. Застосування ШІ на уроках української мови та літератури – це нагальна потреба, зумовлена необхідністю підготовки учнів та учениць до життя в інформаційному суспільстві. Однак, як влучно зазначив видатний фізик Стівен Гокінг, «успіх у створенні ШІ стане найбільшою подією в історії людства. На жаль, він також може бути останньою, якщо ми не навчимося контролювати ризики». У контексті освіти, зокрема викладання української мови та літератури, штучний інтелект відкриває неймовірні можливості для інновацій та підвищення ефективності навчання.

Сьогодні інтеграція ШІ в освіту є предметом активних наукових досліджень, які доцільно переглянути вчителям-словесникам. Наприклад, глибокий аналіз питання представлено в роботі М. Мар'єнко та В. Коваленко «Штучний інтелект та відкрита наука в освіті» [2], де, зокрема, обґрунтовується актуальність упровадження ШІ для урізноманітнення та унаочнення навчального матеріалу в умовах дистанційного навчання.

Подібні аспекти розглядає Л. Ілійчук у статті «Вплив штучного інтелекту на якість освіти: можливості, виклики та загрози» [1], яка докладно висвітлює як його потенціал для покращення якості навчання, так і численні виклики сучасності.

У статті С. Паламар та М. Науменко «Штучний інтелект в освіті: використання без порушення принципів академічної чесності» [3] розкрито питання, пов'язані з етикою використання ШІ відповідно до принципів та норм академічної доброчесності. Актуальність цієї роботи для філологів зумовлена й такою проблемою, як плагіат, до якого нерідко вдаються здобувачі освіти під час написання творчих робіт.

Отже, загалом сучасні дослідження підтверджують зростання зацікавленості української наукової спільноти до ролі ШІ в освіті та необхідність розвитку цифрових компетентностей педагогів.

Відзначимо, що вчителі української мови та літератури Донецької області не є новачками в зазначеній сфері, оскільки активно навчаються як самотужки, так і в межах *підвищення кваліфікації*. Наприклад, Донецький обласний ІППО пропонує педагогам-філологам спецкурс із теми «Словесник у всемережжі: створюй, навчай, надихай!», де слухачі можуть ознайомитися з інноваційними підходами до організації освітнього процесу в цифровому середовищі, а також опанувати